

فصل اول : کلیات قارچ ها^۱

مقدمه

این نکات را در مورد قارچ ها بخاطر بسپارید :

- قارچ ها یوکاریوت هایی بدون کلروفیل با قابلیت تولید اسپور و هتروتروف هستند.
- در دیواره آن ها کیتین وجود دارد.
- تمام قارچ ها دارای تکثیر غیرجنسی می باشند اما برخی از آن ها هستند که تکثیر جنسی دارند.
- قارچ ها ممکن است به اشکال مختلفی از جمله رشته ای^۲، مخمری^۳ و یا خوراکی (کلاهک دار یا گوشتی^۴) باشند.
- برخی از قارچ ها نظیر کاندیدا به صورت همزیست درون دستگاه گوارش و تناسلی انسان زیست می کنند.
- قارچ ها برخلاف باکتری ها مورد تهاجم باکتریوفاژ قرار نمی گیرند.
- به شکل مخمری، رشته ای (فیلامنتی)، گرد یا بیضی و ... می باشند.
- می توانند در pH ۲ تا ۱۰ رشد کنند. هر چند pH خنثی را ترجیح می دهند.
- از نظر اندازه از باکتری ها بزرگتر هستند.
- از نظر شکل، ساختمان و اندازه با باکتری ها تفاوت دارند.
- قارچ همگی در رنگ آمیزی با گرم، گرم مثبت هستند.
- دارای سیتوپلاسم، رتیکولوم آندوپلاسمیک، گلژی، میتوکندری، واکوئل، ریبوزوم 80s و ... می باشند.
- هسته قارچ ها دارای بیش از یک کروموزم هستند و ممکن است هاپلوئید یا دیپلوئید باشد. غشای هسته در حالت متافاز باقی مانده است.
- قارچ ها به آنتی بیوتیک های ضد باکتریایی نظیر پنی سیلین، کلرامفنیکل و استرپتومایسین مقاوم هستند ولی نسبت به عوامل موثر روی یوکاریوت ها نظیر آمفوتریسین B یا سیکلوهاگزامید (آنتی دین) حساس اند.
- دی آمینو پمیلیک اسید (DAP) پیش ساز اسید آمینه لیزین است که قارچ ها آن را از طریق L – آدپیک اسید می سازند ولی باکتری ها و اکتینومیست ها از طریق مزو دی آمینوپمیلیک اسید (DAP) می سازند.

البته برخی از قارچ ها ممکن است دارای دو شکل مخمری و رشته ای باشند که اصطلاحاً به آن ها قارچ های دوشکلی یا دای مورفیک^۵ می گویند. که در ادامه به بررسی هر گروه از قارچ ها در جدول زیر می پردازیم :

¹ Fungi

² Molds

³ Yeast

⁴ Mushroom

⁵ Dimorphic fungi

ویژگی	شکل قارچ
ساختار این قارچ ها از رشته هایی بنام میسیلیوم ساخته شده است. میسیلیوم ها از رشته هایی بنام هایف^۱ تشکیل شده اند که معمولاً منشعب هستند. قارچ های رشته ای به دو دسته تقسیم می شوند : (۱) هایف شفاف^۲ الف) قارچ های رشته ای بدون تیغه میانی^۳ یا زیگومايست ها : فاقد تیغه میانی بین میسیلیوم ها هستند. لذا ممکن است به صورت چند هسته ای دیده شوند. ب) قارچ های رشته ای با تیغه میانی^۴ : که خود این دسته نیز به دو گروه با یک سلول و با چند سلول تقسیم می شود. بیشتر در رده آسکومايست ها و بازیدیومیست ها دیده می شود. نکته : در بازیدیومیست ها ساختاری به نام دولی پور^۵ که هلالی شکل است و از حرکت هسته ها ممانعت می کند. (۲) هایف تیره با تیغه میانی^۶	قارچ های رشته ای یا کپکی
این قارچ ها، تک سلولی بوده و کمی از باکتری ها بزرگترند. مخمرها گرد، بیضی و دارای دیواره سلولی نازک یا ضخیم می باشند. برخلاف باکتری ها فاقد فلاژل و یا اندامی برای حرکت هستند. به دو روش جوانه زدن و تقسیم دوتایی که نوعی روش تولید مثل غیر جنسی است، تکثیر می نمایند. مخمرها کلنی خامه ای دارند و از طریق جوانه زدن تولید بلاستوکونیدی می نمایند که از پهلوی هم قرار گرفتن بلاستوکونیدی یا طویل شدن آنها در صورت کاهش آکسیژن محیط، کاهش قند و یا در حضور پروتئین ها به فرم رشته ای تبدیل می شوند که به آنها هایف کاذب^۷ می گویند. مثل کاندیداها که بیماریزا می باشند. فرم مقاوم قارچ، <u>کلامیدوکونیدی</u> است. نکته : برخی شبه مخمرها^۸ مانند کریپتوکوکوس نئوفورمنس، دسته ای از قارچ ها هستند که هنوز تولید مثل جنسی در آن ها یافت نشده است و بعد از شناخت مرحله جنسی در آن ها در رده قارچ های کامل قرار می گیرند.	قارچ های مخمري
این قارچ ها اکثراً در نواحی مرطوب حاوی ترکیبات پوسیده و در زیر درختان یافت می شوند. این نوع قارچ ها دارای تکثیر جنسی بوده و تولید بازیدیوسپور می کنند.	قارچ های خوراکی
همانطور که ذکر شد ممکن است برخی از قارچ ها یکی از دو شکل بالا را داشته باشند یعنی ممکن است گاهی به صورت مخمري (در شرایط ۳۷ درجه سانتیگراد و درون بدن جاندار) و گاهی به صورت رشته ای (در دمای معمولی یا ۲۵ درجه سانتیگراد و بیرون بدن جاندار) باشند. این قارچ ها بالقوه بیماریزا هستند و نیاز به شرایط خاصی ندارند. در این نوع قارچ ها، فرم مخمري بیماریزا است در صورتی که فرم رشته ای غیربیماریزا است. نکته : مهم ترین قارچ های دو رشته ای شامل : هیستوپلاسما کپسولاتوم و اسپوروتریکس شنکتی، پاراکوکسیدیوئیدس برازیلینسیس، بلاستومايسس درماتیدیس و بنی سیلیوم مارنفتی. نکته : دوشکلی بودن تنها مختص قارچ های دوشکلی نیست. در برخی از قارچ ها در ابتدای رشد در محیط کشت نیز دیده می شود. نکته : براساس دوشکلی بودن قارچ ها به انواع دوشکلی تغذیه ای^۹، دوشکلی درون بافتی^{۱۰} و دو شکلی حرارتی^۱ تقسیم می شوند.	قارچ های دوشکلی

¹ Hyphae

² Hyaline

³ Aseptate hyphae یا Nonseptate یا Coenocytic

⁴ Septate hyphae

⁵ dolipore

⁶ Dematiaceous (Phaeo) Hyphomycetes

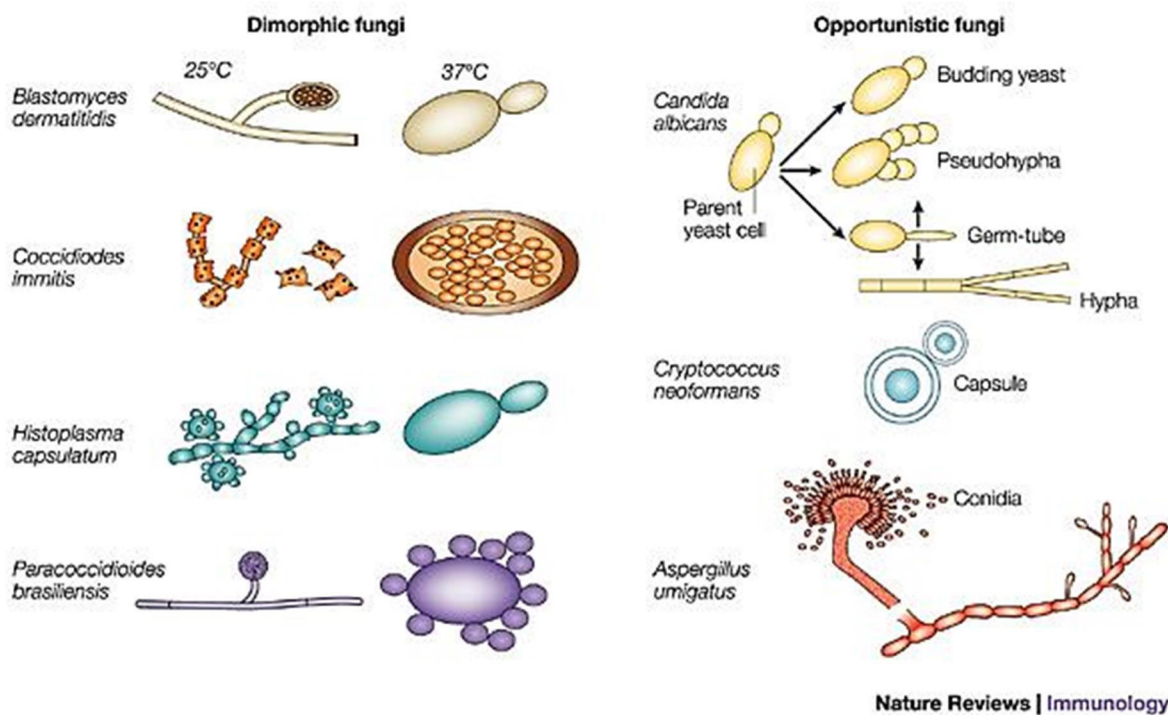
⁷ Pseudohyphae

⁸ Yeast like

⁹ Nutritional Dimorphic

¹⁰ Tissue Dimorphic

در تصویر زیر برخی از ساختارهای میکروسکوپی قارچ های حقیقی، ساپروفیت ها و مخمرها به صورت شماتیک نشان داده شده است.

طبقه بندی قارچ ها

قارچ ها در گذشته جزء گیاهان طبقه بندی می شدند. اما بعد از آن در دومین^۲ یوکاریوت های و در زیرمجموعه پروتیست های بدون فتوسنتز قرار گرفتند. سرانجام بر طبق نظر ویتاگر^۳ براساس rRNA و DNA موجودات از جمله قارچ ها در ۵ سلسله قرار گرفتند (شادزی): طبقه بندی ویتاگر در سال ۱۹۶۹

مونرا شامل باکتری ها، اکتینومایست ها، سیانوباکتری ها	Monera
پروتوزوئرها، کپک های لزج ^۴ و جلبک ها	Protoctista
قارچ ها	Fungi
گیاهان	Plantae
حیوانات	Animalia

¹ Thermal Dimorphic

² domain

³ Whittaker

⁴ Molds